

izhaja vsak petek. — Naročnina: Tuzemstvo mesečno 6 Din, četletno 18 Din, polletno 36 Din. Inozemstvo, mesečno 10 Din. Naročnina se plačuje v naprej. Naslov uredništva in uprave: »Enotnost«, Delavski dom, Marksov (Novi) trg 2, Ljubljana.

ENOTNOST

DELAVSKO-KMEČKI LIST

Čekovni račun: 14.577. — Lastnik in izdajatelj Alojz Kusold, Ljubljana. — Odgovorni urednik Ivan Saje, Glince VI. številka 2. — Tiska tiskarna »Slovenija«. Zastopnik za tiskarno: Albert Kolman, Ljubljana, Celovška cesta številka 61.

Vsak obrat, vsaka vas imej dopisnika za »ENOTNOST«.

Delavci kmetje in vsi zatirani narodi, združite se!

Štev. 1.

Ljubljana, petek, 4. januarja 1929.

Leto IV.

Kriza

Štiriindvajseta vladina kriza v Jugoslaviji! Ne, samo ena kriza: državna kriza! Kriza mlade buržuazije, ki vrši izdivjo požrešnostjo začetno akumulacijo kapitala, ki ji je prva in edina skrb razdelitev plena in ki hoče brez vsakih skrupulov preko vseh narodnih in socialnih vprašanj v državi.

Na novi vladni krizi ni nič novega, ker ji je podlaga ista kriza gospodarskega, družabnega in državnega sistema, ki je bil temelj vsem dosedanjim vladnim krizam. Kakor vse druge, tako tudi ta vlada ni padla v parlamentu, temveč vrgle so jo tajne sile za kulisami. Vemo sicer, da so vodili ofenzivo proti dr. Koroščevi vladi Davidovičevi demokratije. Toda ves ta boj se je odigral izven parlamenta in ne v parlamentu. V časih meščanske demokracije je bila navada, da je predsednik vlade gnal svoje nasprotnike pred parlament, da so tam javno povedali, kaj pravzaprav zahtevajo; staval je zaupnico na kakem velikem gospodarskem ali političnem vprašanju. Dr. Korošec, mož, ki se je toliko širokoustil v tem času o zakonitosti kakor še nikdo na njegovem mestu, ne potrebuje tu nikake zakonitosti, nikake parlamentarne tradicije, nikake meščanske svobode — on koraka mirno dalje po potih, ki mu jih odredajo interesi belgrajske »čaršije«, belgrajske hegemonije.

In opozicija?

Vse meščanske opozicije, ki smo jih videli v Evropi v tem desetletju so mizerne do skrajne možnosti mizernosti, a opozicija KDK je gotovo krona vseh meščanskih opozicij. Mi dokazujemo na drugem mestu, da je v svojih ciljih popolnoma neenotna, toda po izjavah Predavca in Mačka ni enotna niti Radičeva stranka. Predavec nas pripričava, da morejo Hrvatje samo v hrvaškem saboru (parlamentu) rešavati svoja vprašanja, dočim izjavlja dr. Maček s Pribičevićem soglasno, da je pripravljen oditi v Belgrad in za primerno ceno poljubiti roko, ki je »batinala« do sedaj hrvaški narod. O, mi se temu nič ne čudimo! Nas niso nikoli motile velike in revolucionarne besede hrvaške gospode. Še manj pa nas so kedaj motile kri-

čave tirade g. Pribičevića in njegovih demokratov. V »Jutru« pada Koroščeva vlada že mesece in mesece. Napovedovanje padca vlade je postalo v »Jutru« in »Narodu« že tako stereotipno (šablonsko), da ljudje takih vesti in člankov sploh ne čitajo več. Iz vseh teh poročil in člankov žehiti samo ena misel: o, da bi že padla vlada in da bi šli mi, samostojni demokratje, v novo kombinacijo!

In kaj bi bilo potem?

Nič!

Kaj se more izpremeniti v Jugoslaviji z zamenjavo vlade? Mar sistem? Gotovo ne! Katerakoli in kakoršnakoli nova buržoazna vlada pride, kriza, ki razjeda ta sistem, ne bo odstranjena. Za delavce in kmete ostane vse pri starem. Za nas bo drugače le tedaj, ko pride na krmilo vlada delavcev in kmetov, ki bo prinesla nov gospodarski in socialni sistem.

Ali ostane Korošec? Ali pride do sporazuma s KDK? Ali dobimo vojaško diktaturo?

Vse to je mogoče. Eno samo se ne bo zgodilo: hrvaško in druga narodna vprašanja ne bodo rešena. Pa tudi gospodarska in socialna ne bodo! To je: kriza, v katero nas je pahnila kapitalistična buržuazija, ne bo rešena!

Eno utegne biti zanimivo pri tej vladni krizi: zunanje sile so bile že pri pripravljanju padca vlade na delu in gotovo bodo po svoje pritiskale tudi na njeno rešitev. Preobrat v politiki Rumunije se je gotovo izvršil pod pritiskom zapadnega kapitala. On hoče imeti v majhnih državah na vladi stranke, ki imajo kmečke množice za seboj. To je omogočilo tudi dr. Korošču do sedanjega vpliva in mesta v Belgradu. V tej smeri se bo »reševala« tudi sedanja kriza. Gotovo je, da bo hrvaška buržuazija občutila precejšnji pritisk. Ni tudi popolnoma izključena kaka kombinacija z dr. Mačkom, zakaj zapadni kapital, ki se oborožuje proti Sovjetom, rabi tudi konsolidirano jugoslovansko buržuazijo. Toda tajne sile, ki določajo usodo vlade in belgrajska »čaršija« ne bodo tako lahko pustile vajeti iz rok in ker jih dr. Korošec kot najcenejši in najzvestejši služabnik vztrajno podpira — ni izključena tudi vojaška diktatura.

D. G.

Obratni zaupniki, njihove naloge in njihov pomen.

Premišljevanje ob volitvah obratnih zaupnikov.

Buržuazija ne more odpraviti razrednega boja, ker sloni ves njen gospodarski sestav na izkoriščanju delavcev in kmetov. V kapitalističnem gospodarstvu se nahaja zlasti delavski razred v tako podrejenem položaju in je tako krvavo izkoriščan, da se mora vedno upirati naraščajočemu izkoriščanju, da se mora boriti za svoje golo življenje. Često nastaja položaj delavskega razreda tako obupen, da je prisiljen preiti tudi v ofenzivo proti kapitalu. Tako nastajajo boji za oblast v državi.

V boju proti delavskemu razredu v svrhu, da ga zadrži v podrejenem položaju, se poslužuje buržuazija različnih sredstev. V primitivnih gospodarskih razmerah si ga ponavadi podredi z orožjem in terorjem, pri razvitejših gospodarskih in kulturnih razmerah pa se čisto poslužuje v dosego svojih ciljev tudi različnih taktičnih sredstev. Buržuazija se prikazuje proletariatu dobrohotna, človekoljubna, skuša mu dokazati vzajemnost gospodarskih in socialnih interesov itd. Ustanavlja mu tudi gospodarske in socialne ustanove, ki naj bi služile njemu v korist — pri tem pa seveda zadržuje vodstvo takih ustanov in odločilno besedo vedno v svojih lastnih rokah. Take ustanove so: bolniške blagajne, starostna in invalidska zavarovanja, zadruga (železničarska aprovizacija n. pr.), delavske zbornice,

obratni sveti, obratni zaupniki itd. itd.

Glavni namen takih buržuaznih vzajemnih ustanov za delavstvo je »mirno poravnavanje« nasprotnostev, ki nastajajo med delom in kapitalom. To »mirno poravnavanje« je seveda vedno enostransko, vedno v korist kapitalu, ker če noče delavec zlepa, ima kapital na razpolago obilna sredstva, da ga sili v poravnavo tudi zgrda. Buržuazija se drži besedila zakona vedno le v toliko, v kolikor je njej v korist; ko pa govori zakon v njeno škodo in v korist delavcev, tedaj ga buržuazija pohodi brezobzirno. Številni protizakoniti odpusti obratnih zaupnikov nam pričajo o tej resnici prejasno.

Taka taktična ustanova so tudi obratni zaupniki. Pri nas jih je ustanovila buržuazija leta 1921. z zakonom o zaščiti delavcev. Naloge tem obratnim zaupnikom odredjuje § 109. tega zakona in od II točk teh nalog jih govori 7 izrecno v korist kapitala. Ta zakon ne pravi samo, da je naloga obratnih zaupnikov, da: delujejo za zaščito gospodarskih, socialnih in kulturnih interesov delavcev, sodelujejo pri sestavljanju kolektivnih pogodb, posredujejo pri akordnih tarifah in zaslužkih, da pazijo na to, da kapitalisti točno izpolnjujejo pogodbe nasproti delavstvu itd. — temveč ta zakon zahteva tudi, da bodi obratni zaupnik obratni žandar v kapitalističnem podjetju. Po tem zakonu je tudi naloga obratnega zaupnika: da vpliva na vz-

drževanje dobrih razmerij med delavci in njihovimi delodajalci; da skrbijo za to, da se delavci držijo pogodb; da delujejo na to, da se spori med delavci in delodajalci poravnava zlepa (torej, da ne pride do stavke); da stremijo za tem, da se v podjetjih vzdržuje red in disciplina (policijska služba za podjetnika!); da podpirajo delodajalce z nasveti pri odpustu delavcev iz podjetja in da vročajo delodajalcem vloge za izboljšavo organizacije dela v podjetjih (torej, da mu pomagajo racionalizirati delo v obratu!).

Pozabiti ne smemo, da je nastal ta zakon tedaj, ko je delavstvo v vsej Evropi glasno zahtevalo kontrolo nad produkcijo in socializacijo. Buržuazija je napravila ta zakon in ustanovo delavskih zaupnikov, da s tem uniči revolucionarno zahtevo delavcev po kontroli nad produkcijo in da inkanalizira s to goljufivo mamno revolucionarne zahteve v strugo svojega profita.

V takih razmerah je položaj delavskih zaupnikov v obratih zelo težaven. Po zakonu je sicer zaščiten in ga podjetnik zaradi njegove funkcije ne sme odpustiti iz službe; po ravno istem zakonu pa mu vsak trenutek podjetnik lahko dokaže, da je prekorajčil svoj delokrog, da ni skrbel za disciplino v obratu in da je vršil agitacijo proti njemu ter ga lahko odpusti z dela. Če se potem tudi pritoži na Inspekcijo dela in ministra, mu to ne bo dosti pomagalo, ker je država v rokah kapitala in ne dela.

S tem pa še ni rečeno, da je ta ustanova brez vsakega pomena za delavstvo! Nasprotno: dober obratni zaupnik lahko marsikak pritisk na delavstvo s strani podjetnika odkloni. Potrebno pa je za to dvojce:

1. da so ti obratni zaupniki energični, razredno zavedni, vdani delavskemu razredu in nepodkupljivi;
2. da stoji velika delavska množica za njimi, t. j. ne samo v dotičnem obratu, temveč tudi iz drugih obratov.

Mnogo obratnih zaupnikov se izne-

veri delavstvu in stopi v obratu popolnoma na stran podjetnika. Zaradi tega se čuti potreba, da se vrši s strani delavstva nad obratnimi zaupniki kontrola. Naravna kontrola nad obratnimi zaupniki bi bile strokovne organizacije. Vsi obratni zaupniki bi morali biti člani strokovnih organizacij in za svoje delo kot zaupniki njim odgovorni. Strokovne organizacije bi jim morale določati njihove dolžnosti in v slučaju spora med zaupniki in podjetjem brezpogojno stati na strani zaupnikov in jih podpirati. V slučaju izgube mesta, bi strokovne organizacije morale vzvrževati odpuščene zaupnike dokler si ne poiščejo novega mesta. Tako bi se dala ta buržuazna institucija pretvoriti v bojovni organ delavskega razreda.

Pozabiti pa ne smemo, da so pri nas strokovne organizacije v rokah reformistov in da so reformisti podrepniki kapitala. Zato mora delavstvo v obratih samo zvesto stati na strani onih zaupnikov, ki se zanj izpostavljajo in se mora ravno tako energično boriti proti onim, ki ga v obratu izdajajo. Za odpuščene obratne zaupnike mora delavstvo ustanoviti obrambni sklad. Ustanovo obratnih zaupnikov je treba izkoristiti v svrhu razrednega boja, kolikor je v danih razmerah mogoče.

Kakšne obratne zaupnike bomo volili?

Volili bomo samo take:

1. ki odločno zastopajo razredni boj in se borijo za zboljšanje gmotnega in socialnega položaja delavstva v nasprotju z reformisti in vsemi drugimi meščanskimi frakcijami, ki vodijo politiko sodelovanja s podjetniki;
2. ki se zavežejo, da bodo štيتili samo delavce in da ne bodo opravljali priganjaške službe podjetniku;
3. ki so značajni in zvesti delavskemu razredu in ki se bodo podvrgli strogi kontroli s strani svojih volilcev.

Tako izvoljeni obratni zaupniki bodo imeli večje uspehe za delavstvo in bodo bolje varovali njihove interese.

Internacionalni politični pregled.

Vojna proti Rusiji se resnično pripravlja.

Samo voditelji socialne demokracije skrivajo pred delavci in kmeti resnične priprave imperialistov za vojno proti sovjetski Rusiji. Drugače pa meščanske stranke vse bolj odkrito kažejo svoje karte.

To pot prinašamo vest iz Čehoslovaške. Glasilo vojnega ministra Udržala, agrarni »Večer« piše v članku »Železni obroč okrog sovjetske Rusije«:

»Protisovjetski blok pod zaščito Anglije in Francije naj združi Poljsko, Rumunijo, Jugoslavijo, Madžarsko in Bolgarijo. Samo po sebi se razume, da bo v ta blok sprejeta tudi naša republika (Čehoslovaška), saj to zahteva njen življenjski interes.

Delavci, kmetje, kadar mednarodna reakcija že v časopisih proglašča svoje namene, bodite prepričani, da se na skrivaj preštevajo regimenti, strojnice in aeroplani, ki naj strejo sovjetsko Unijo. Ne izprehajajo se zastoj francoski generali in angleški polkovniki od Londona in Pariza do Varšave, Bukarešta, Belgrada in Prage.

Vojna proti sovjetskim delavcem in kmetom se resnično pripravlja. Pojasnimo to resnico vsakemu in vsemu ljudstvu, da spozna skrivnost, zakaj in kako nastajajo vojne. Kadar bo delovno ljudstvo izpregledalo to skrivnost, se bo bila zadnja vojna na svetu.

Vojni konflikt med Bolivijo in Paragvajsko.

Južna Amerika postaja področje imperializma Zedinjenih držav Severne Amerike. Pred svetovno vojno je bila Južna Amerika angleško tržišče. Med

svetovno vojno pa so se tja vrinile Zedinjene države in so na tem trgu izpodrinile Anglijo. Zato vlada sedaj ostro nasprotje med Zedinjenimi državami in Anglijo, ki bo končno dovelo tudi do vojne med tema dvema imperial. orjakoma. Zedinjene države se ne zadovoljujejo več s tem, da prodirajo tja s svojim blagom in svojim kapitalom. Za kapitalom prihaja orožje in nasilje. Vsem nam je še živo v spominu, kako so lani znetile Zedinjene države v Nikaragui (v Centralni Ameriki) državljansko vojno, da so potem lahko odposlale tja svojo armado in zasedle to majhno latinsko republiko blizu Panamskega prekopa, ki ga ima v svojih rokah Severna Amerika. Tudi konflikt med Bolivijo in Paragvajem so vprizorile Severne ameriške države in boj med Anglijo in Zedinjenimi državami se je pokazal tudi v tem konfliktu v jasni luči. Bolivija in Paragvaj sta članici Društva narodov, toda Društvo narodov se skoro ni upalo vmešati v ta njihov spor. Briand je sicer poslal obema nasprotnima republikama pomirjevalni telegram, toda opozoril ju je le v najblažji obliki, da bi bila njihova dolžnost, da se mirno pobotata. Vsa ostrejši nastop bi bil lahko izzval odkrit boj med Zedinjenimi državami, ki niso član DN in Društvom narodov, oziroma Zedinjenimi državami in Anglijo ter Francijo. Bolivija in Paragvaj se bode to pot še poravnali, toda ne pod pokroviteljstvom Društva narodov, temveč pod okriljem Panameriške zveze, ki jo vodijo (proti DN) Zedinjene države.

To so torej predhodne iskre za novo svetovno vojno. Delavstvo Severne Amerike se tega dobro zaveda in zato je Delavska stranka Severne Amerike

dala oster oklic na ameriško delavstvo, v katerem ga pozivlje, da naj preprečuje vsako vkrcavanje in izkrcavanje ter prevažanje orožja in municije.

Tu se najbolje vidi, koliko je vreden Kelloggov pakt »večnega mira«, ki sta ga podpisale tudi Anglija, Francija itd.

Anglija neti ustaje in pripravlja novo svetovno vojno.

Sredi decembra je izbruhnila državljanska vojna v Afganistanu. Afganistan je gorata država med Turkestanom (v Sovjetski Uniji) in Indijo, kjer gospoduje Angleži. Afganistan ima »moderne« kralja Amanullaha, ki hoče svojo mosleminsko državo reformirati in modernizirati po vzgledih Mustafe Kemala v Turčiji. Pri tem pa ima nesrečo, da se noče podvreči angleški politiki na vzhodu in da živi v dobrem prijateljstvu s Sovjetsko Rusijo. Anglija, ki pripravlja vojno proti Sovjetom in ki se boji za svoje kolonije v Indiji in v Aziji sploh, bi želela imeti v tej državi svojega vazala, zato je poslala na meje Indije in Afganistana nekega svojega kolonialnega polkovnika, Trebiča-Lawrancea, ki je baje doma iz Subotice. Ta njen polkovnik, ki je igral tudi v angleških intrigah na Kitajskem precejšnjo vlogo, je organiziral zaostala gorska plemena v Afganistanu, ki stoje pod izključnim vplivom mosleminskih duhovnikov ter jih vodi proti Kabulu, glavnemu mestu Afganistana. V začetku so ustaši hitro napredovali in vdrli so bili že v Kabul, 21. decembra pa so se morali umakniti in danes že prosijo za milost kralja Amanullaha.

Klub temu pa nova mirovna konferenca.

Toda med tem, ko pripravljajo vesele nove vojne na vseh koncih sveta, sklicujejo novo razorožitveno konferenco. Wašingtonska vlada je odgovorila »z navdušenjem« na nek predlog, da naj se vrši v aprilu 1929 razorožitvena konferenca. Ameriško časopisje trobi v svet, da je novemu predsedniku Zedinjenih držav, Hooverju, ta konferenca posebno pri srcu. Kadar se kapital pripravlja na nove zločinske vojne, vedno govori o miru in sklicuje mirovne konference. Tako so delali tudi pred svetovno vojno.

Francije seveda mirovne konference prav nič ne motijo pri oboroževanju.

Francija, ki je oborožena že do zob, ki je sprejela predlansko leto vojni zakon (socialista Boncourja) po katerem se oboroži v slučaju vojne vse »kar leze ino gre«, povečuje v teh zlatih časih mirovnih paktov (ki jih zlasti naši socialni patriotje toliko hvalisajo) in mirovnih konferenc tudi svojo mornarico. V parlamentu obravnava mornariški program, po katerem bo povečala v 15 letih doseganje svojo flotilo za 197.000 ton, t. j. skoro za 50 odstotkov. Po poročilu obsega njena mornarica dosedaj 414.000 ton, angleška 1.377.000 ton, ameriška 1.037.000 ton, japonska 694.000 in italijanska 261.000 ton. Ena sama velika bojna ladja stane 300—400 milijonov

frankov. Bojne ladje pa imajo zelo kratko življenje. Velike bojne ladje žive 20 križarke 17, torpedovke in rušilci 15 in podmornice 12 let. Nov program bo stal eno milijardo frankov na leto in ko bo leta 1943 izvršen, začne francoski narod lahko znova »švicati«.

Tak je kapitalistični mir.

Francozi in Anschluss.

Kako bo izgledalo vprašanje manjšin pred Društvom narodov, smo že videli takoj po božičnih dnevih. Za Božič je poslal nemški kancelar dr. Müller, socialni demokrat, avstrijskim Nemcem svoj božični pozdrav. Zaradi te formalnosti naravnost besnijo francoski imperialistični listi. Združitev Avstrije z Nemčijo, pravijo, bi imela za posledico takoj novo vojno. Čudno: vsi narodi imajo pravico do zedinjenja v svoji nacionalni državi, samo Nemci ne!

Tudi pri nas v Sloveniji imamo nekega fašističnega ideologa, ki razvija po »Jutru« take lepe teorije. To je g. Anton Lajovic, znani slovenski skladatelj. On pravi, da avstrijski Nemci nimajo zaradi tega pravice do zedinjenja z Nemčijo, ker pred vojno niso bili zatirani narod. Zelo moder, ta Anton Lajovic!

In gospod Stresemann razbija po mizi.

Zadnje zasedanje Društva narodov se je vršilo v Luganu, v italijanskem kantonu Švice. Gospodje so se preselili tja, ker jim je pozimi ob Ženevskem jezeru premraz. Kaj so tam »sejali« je težko povedati, ker tega menda tudi sami ne vedo, v kolikor pa vedo, ne povedo svetu. To vse seveda zaradi ljubelega miru, ker dokler se samo zalezujejo in si hlinijo — je mir. Kakor hitro pa bi začeli govoriti, bi bila nova vojna.

To zasedanje je samo zato postalo zanimivo, ker sta si na eni zadnjih sej skočila v lase poljski zunanji minister Zaleski in nemški zunanji minister Stresemann. Poznano je, da živi na Poljskem skoro pofovica drugih narodov (Nepoljakov) in med temi tudi precej Nemcev. Ti Nemci imajo neko svoje društvo in Zaleski je trdil, da mu daje Nemčija potuho, s čimur da se meša v notranje razmere poljske države. Stresemann, ki je prejšnji dan konferiral z angleškim in francoskim zunanjim ministrom, je imel »korajžo« ter pri tej priliki udaril s pestjo po mizi, da so se vsi plemeniti gospodje privzdignili na svojih mehkih sedežih. In pomislite, zgodil se je čudež: Briand in Chamberlain sta obljubila, da bosta postavila na prihodnjem zasedanju na dnevni red tudi manjšinsko vprašanje! Ko bi jima to le kdo hotel verjeti! To bi bilo res zabavno, kako evropski imperialisti rešujejo narodna vprašanja.

Nam se ne more postavljati vprašanje spremembe privatne lastnine, temveč njenega uničenja, ne zakrivanja razrednih nasprotstev, temveč odprava razredov, ne izboljšanja obstoječe družbe, temveč ustanovitve nove...

Karl Marx in Friderik Engels.

KDK in državni program.

Hrvaška kmečka stranka (Radič), Slovenska kmečka stranka (Pucelj) in samostojni demokratje (Pribečević) niso imeli nikoli trdne enotne platforme za boj proti belgrajski imperialistični hegemoniji. In to je popolnoma naravno, zakaj jedro tega boja je nacionalno vprašanje. V tem vprašanju pa so te tri stranke vedno imele in imajo še danes popolnoma različne zahteve. Kar je zlasti Pribečevića in Žerjava prignalo v to opozicionalno zvezo je bila zgolj bridka zavest, da ostaneta sicer v jugoslovanski politiki neznanca izolirana (osamljena) skupinčica, ki se ne bo v nobeni vladini kombinaciji več vpoštevala.

Kaj je bilo bolj naravnega, kakor, da sta Radič in Pribečević, ko sta se združila v opozicionalno skupino KDK, razvila pred svojimi volilnimi masami skupni nacionalni in politični program, skupno bojno platformo? Toda te ni bilo! Druga taka prilika, ki je nujno zahtevala jasnosti v načrtih za skupni boj, je bil 20. junij, skupni izstop iz parlamenta in otvoritev »prečanskega parlamenta« na Markovem trgu. A vse, kar smo izvedeli na Markovem trgu, je bilo, da se bo postavil skupni bojni program, ko ozdravi in se povrne Stefan Radič v politično življenje. Stefan Radič je umrl in z njim ne bi smel umreti nacionalni program KDK. Nastopil je novi predsednik KDK, dr. Maček; z njim je prišla akcija HSS pri Internacionalni parlamentarni uniji v Berlinu in pri Društvu narodov v Ženevi. V KDK je začelo pokati. Samostojni demokratje niso sodelovali pri teh akcijah in vse je pričakovalo, da se konflikt pojasi, da bo KDK izdala svoje načelno stališče v nacionalni politiki, pa zopet nič! Gospoda Maček in Pribečević sta samo hitela svet zagotavljati, da je KDK enotna, da so nespornajmjenja neznanca ter da so že poravnana.

Letošnji Božič pa je demental vse te diplomatične floskule voditeljev KDK ter nam pokazal jasno, da vladata v KDK dve diametralno nasprotni naziranj v nacionalnem vprašanju in da ne more biti niti besede več o kakih skupnih platformi nasproti belgrajskemu imperializmu. Dr. Maček in dr. Pribečević sta izdala za Božič vsak svojo izjavo o notranji ureditvi države in ti dve izjavi sta si ravno toliko podobni kakor dan in noč. Pribečević, za katerim stoje tudi slovenski demokratje, je vsekakor s svojimi državnimi nazori bliže našim klerikalcem in srbskim radikalom kakor pa dr. Maček in HSS.

Kaj zahteva dr. Maček?

Dr. Maček ni jasen v tej izjavi. Kot pristni meščanski politik, je postavil dr. Maček tudi to pot vprašanje hrvaškega naroda tako, da morajo imeti tako belgrajski hegemonisti kakor oni, ki potezavajo njihove niti v zapadnih imperialističnih državah občutek, da se da za kožo hrvaškega naroda še dosti mešetari. Toda v vsej tej nejasnosti je for-

mulirana vsaj ena zahteva, ki se da z roko prijeti. **Hrvaška mora imeti svojo lastno upravo v njenih historičnih mejah in noče biti kot dežela več podrejena nobeni drugi državi v Jugoslaviji, najmanj pa Srbiji.** S tem je povedano vsaj toliko, da zahteva dr. Maček vsaj dualizem (dve državi) v Jugoslaviji, če že ne federalizem, t. j. da se osvobodijo tudi ostali narodi v Jugoslaviji izpod jarma belgrajskih hegemonistov.

Kaj pa zahteva Svetozar Pribečević?

Pribečević skuša biti v daljši izjavi še manj jasen kakor dr. Maček in brblja na dolgo in široko o »pravi« demokraciji in enakopravnosti za vse, toda končno mora vendar-le nekaj določnega povedati. Pribečević noče nikake delitve države, noče nikake ustave, ki bi postavila notranjo ureditev na neko bistveno drugo podlago, odklanja torej tako vzpostavitev Hrvaške v njenih zgodovinskih mejah, kakor tudi vsako drugo federalistično obliko. Z besedami mahne Pribečević po Srbijancih, češ, nočem Velike Srbije, ker taka Velika Srbija bi bila v resnici vendarle majhna — v resnici pa mlati po Hrvatih, ki zahtevajo od Srbije neodvisno Hrvaško. In zakaj noče Pribečević federalistične Jugoslavije? Čujte: baubau! velika nevarnost je tu! Če napravimo federalistično državo, po tem nas bo Italija pozobala. Italija samo čaka na to, da mi razbijemo centralizem in se uredimo federalistično, pa bo takoj tu.

Ubogi imperialist Pribečević pa se mora takoj pri tej priliki ugrizniti v jezik. Zaradi Italije se mora Jugoslavija še povečati! V to državo morajo priti tudi Bolgari. **Toda ti Bolgari — pravi modri imperialist — ne bodo prišli v Jugoslavijo, če bi imeli kaj izgubiti od svoje današnje moči, če ne bi bili enakopravni z vsemi ostalimi!**

Ta gospod Pribečević je menda pal na glavo in se mu je ravno za praznike zmešalo v možganih! Če bi si upal še količkaj zdravo misliti, bi mi tega gospoda vprašali:

»Kako pa si pravzaprav predstavljate vi, gospod demokrat, še ravno-pravnost Bolgarov v Jugoslaviji? V čem pa obstoji ta ravnopravnost, če ne v tem, da zadržijo Bolgari svojo državo, svojo upravo, svojo kulturo in svoj jezik? Če pa velja to za Bolgare, zakaj pa bi ne smelo veljati to tudi za Slovence, Hrvate, Vojvodince, Črnogorce, Macedonce itd.« Gospod Pribečević nam gotovo z zdravo pametjo ne bi vedel odgovora na to vprašanje.

Pribečević je tudi smešen, če misli, da nas bo preplašil z Italijo. Mi ne živimo več v letu 1918, temveč v letu 1928. Predvsem naj nam Pribečević dokaže, da bi bila Sovjetska zveza, Zveza držav severne Amerike, švicarska konfederacija itd. močnejše, če bi bile centralistično organizirane. Potem pa, gospod Pribečević, če že mislite, da je absolutno potrebno, da živimo pod kako hegemonijo, da je absolutno potrebno,

IV. kongresa Del. zbornic.

(Govor sodruga Pavloviča o vprašanju gospodarske krize v Jugoslaviji.)

Vkljub temu, da ne odobramo sodelovanja sodruga P. Pavloviča na kongresu delavskih zbornic, vendar prinašamo njegov govor vsled točnih podatkov o ekonomski krizi in delu reformistov v zbornicah.

Agrarna kriza. Vsi se strinjamo v tem, da je v Jugoslaviji poljedelstvo podlaga vsemu gospodarstvu.

Finančni kapital je l. 1923 izdal parolo o javni potrebi po težjem davčnem obremenjenju kmeta »zaradi splošnega gospodarskega ozdravljenja«. Razširila se je laž, da se kmetije kar valjajo po kovačih.

Industrijalci so to parolo izpopolnjevali z zahtevo po pobijanju cen poljedelskih proizvodov, »da se znižajo proizvodni stroški v industriji« potom cennejših življenjskih potrebščin za delavce.

Reformistični delavski sindikati so od tega padanja cen poljedelskih produktov pričakovali »povišanja realnih mezd«.

Reformistični tisk je takrat pisal, »da le politična demagogija režimskih strank

varuje kmete pred potrebnim obdavičenjem.«

Drugi kongres delavskih zbornic se je postavil na stališče, »da bo padanje cen poljskih produktov velika dobrot za mestno industrijo«.

V finančnem zakonu proračuna za leto 1923/1924 so davke na poljedelstvo res povečali za 500%, ker je povisek 150% obstojal že preje v obliki doklad.

Leta 1924 je začelo veliko mednarodno padanje cen poljskih produktov. Tedaj je lansiral finančni kapital novo parolo: likvidacija tako zvane nezdrave industrije, »da se ozdravi vsaj njen solidnejši del«.

Tretji kongres delavskih zbornic se je oprijel tudi te parole z motivacijo, »da je treba vzpostaviti zdravo sorazmerje med različnimi skupinami produktivnosti«.

Tej »teoriji« o »zdravem sorazmerju« so dodali njeni tvorci (Sekretariat Delavskih zbornic) še argument o mednarodnih in gospodarskih prednostih, rodnih in gospodarskih prednostih.

Teorija o zdravem sorazmerju med različnimi skupinami produkcije temelji na ekonomski hipotezi, da sta namreč proizvodnja in porazdelitev, bodisi lokalno omejena, bodisi v zvezi z družabno obveznostjo nabavljanja vseh fizičnih in duševnih potrebščin za vsakega člana določene človeške skupnosti. Ignorirala

pa je surova dejstva obstoječega kapitalističnega mednarodnega prometa proizvodov in neverjetnih sprememb v povpraševanju in ponudbi, vsled česar je vsaka matematična gotovost v »sorazmerju« absurda in nemogoča tako za naprej, kot so to smatrali v zbornicah.

O argumentu »mednarodne delitve dela, zasnovane na neenaki rentabilnosti industrije iste vrste na različnih krajih in pod različnimi tehničnimi pogoji, je rekel Oto Bauer, bader II. Internacionalne, že pred 18 leti v svoji knjigi »Draginja«, da se lahko izkoristi šele po odstranitvi vseh političnih in ekonomskih mej, in da to predpostavlja socialistični družabno-ekonomski red (na svetu).

Ustvaritelj te teorije o zdravem sorazmerju pa je, čeprav ravnokot pripada II. Internacionalni, projektiral na II. kongresu zbornic leta 1926, torej 18 let kasneje, in ravno po imperialističnem pokolju, stvarno možnost te mednarodne delitve dela na sledeči podlagi: 1. Ustanovitev državnega gospodarskega programa; 3. sklenitev Balkanskega Lokarna.

Poglejmo, kakšne so posledice vseh teh pametnih zahtev in parol. Obdavičenje vsakega prebivalstva z novimi 500% in padanje cen poljskih produktov je dovedlo poljedelstvo do kata-

strofe in do strašnega obubožanja vsega narodnega gospodarstva.

Redukcija industrije do »zdravega sorazmerja«, t. j. na 50% dotodanje proizvodnje, je dovedla do strašne redukcije delavcev, do brezmejnne in stalne brezposelnosti in do naše barbarske racionalizacije.

Gospodarska stabilizacija, ki sta jo II. in III. kongres Delavskih zbornic predvidevala in tolikanj slavila, je dovedla do koncentracije. 14.000.000.000 dinarjev v parazitskih bankah, ki so imele v rokah likvidacije in so si zaračunale hajduške obresti...

A mesto zaželjenega Balkanskega Lokarna je buržuazija danes v taki situaciji, da se mora truditi z vsemi, da vsaj na znotraj države doseže srbsko-hrvaški Lokarno.

Žalostne kontradikcije!

Tretji kongres delavskih zbornic leta 1926 govori v poročilu o obupu in paniki, ki je zavlada med meščanstvom vsled gospodarske krize, in pravi, da je tak pesimizem neosnovan, ker da v Jugoslaviji že stopamo v dobo normalnega gospodarstva.

Sedaj po dveh letih pa čitamo v poročilu sličnega kongresa, da smo pretekli dve leti preživeli v znamenju »ne-navadno težke krize«, le da se takoj dostavlja varljiva in tendenciozna ute-

da nas kdo zatira in izmoghava, potem nam je popolnoma vse eno, kdo to dela!

Toda v tem je ravno stvar:

Mi se ne damo nikomur več narodnostno zatirati in gospodarsko izsesavati in zato se homo borili proti vsakomur, ki bo to pri nas poskušal. Mi delavci in kmetje hočemo biti v svoji deželi svoji gospodarji in hočemo stopiti v državno zvezo z ostalimi narodi svobodno in prostovoljno, kadar in kakor bomo smatrali mi za prav in potrebno. Zato pa se moti tako dr. Maček, če misli, da on sme s Hrvati in drugimi trgovati, kakor tudi Pribičević, če misli, da nas bo spravil na pota svojega zloglasnega imperializma.

Mačkova in Pribičevićeva izjava sta nedvomno nastali pod vplivom angleškega poslanika, ki ju je pred kratkim posejil v Zagrebu. Ti dve izjavi naj bi se dosegel sporazum med KDK in Srbijo. Anglija in Francija pripravljata pohod proti Sovjetski Rusiji, zato jima je ta sporazum potreben in nujen. Zato moramo pripisovati tema dvema izjavama veliko važnost in pazljivo zasledovati to pomirjevalno politiko. Ne smemo prezreti dejstva, da sta se pojavili ti dve izjavi v trenutku, ko se je pričakoval padec Korošičeve vlade.

„Delavski Politiki“ in vsem, ki se jih tiče.

Zadnji čas se me DP večkrat spomni. Enkrat piše, da sem klerikalec, drugič, da sem zastopnik industrijev, v »Konsumentu« pa ve povedati g. Svetek, da sem v Gustinčičevi stranki. Razrednega boja ne razumem in zato, ker mi »Ors« (Splošna Delavska Zveza) ne plačuje več Din 3000 mesečno (da jih nikdar nisem imel, to so seveda zamolčali) zato sem po mnenju —le-a šel v te stranke. Kaj je na stvari? Ne bom dolgočasen in tudi dolgozeven ne.

Ko je slo za takozvano zedinjenje strokovnih organizacij l. 1925. in za volitve v takozvano DZ, sem mislil, da vsak sodrug v proletarskem gibanju tudi tako dela kot govori. Čas mi je dokazal, da temu ni tako, da za gnilo truplo ni zdravila. V stranki, kjer drug drugemu lažejo, kjer ni požrtvovalnosti, kjer ni nobenih idealov, kjer se vzdržuje delav. gibanje s pomočjo vlade in policije, kjer se milostno le iz vladnega prizišča, kjer vlada milostno dovoljuje, da se govori o razrednem boju na eni strani, na drugi strani pa jih za to delo dobro plača in odlikuje s svetinjami, v takem gnezdu ni mesta za poštenega delavca. Zato je trha stavba SPJ in so njene filijale, strokovnih organizacij v razsulu in njihovi grobarji ste vi sami.

Imel sem pogum, povedati vam v obraz vaše smrtne grehe, ki jih vršite nad delavskim razredom tudi tedaj, ko sem se bil funkcionar v Haraminovem Orsu, (takrat je še bil filijalka SPJ, sedaj je KDK), čeprav me je na neki seji g. Štukelj na to opozoril z besedami: »Pri nas bo imel kruh samo oni, ki bo sprovajal našo politiko.

ha; da se že »dogotavlja mehanizem gospodarske sanacije«.

Letošnji državni sindikalni kongres Ursovih strokovnih organizacij, ki je vedno črpal inspiracije iz teh zborničnih modrovanj, je na kratko izjavil: da kriza vendarle ponehava!...

Trditi pred dvema letoma, da nastaja doba normalnega gospodarstva, po dveh letih pa priznati, da doživljamo nenavadno težko krizo, morejo le oni, ki tavajo po labirintih buržujske »realne« politike.

Glejte, kam smo zabredli v naših delavskih zbornicah!... Ali je potem čudež, da kongresi teh zbornic imenujejo obupno brezposelnost neopazen pojav, čigar brezštevilne žrtve — pravijo — se sprehajajo med mestom in vasjo. Kajti, če bi se to vprašanje postavljalo pravilno, bi se moralo prenesti na teren življenja in ugotoviti potrebo enotne akcije za javno pomoč brezposelnim.

Dostavljamo, da je po mestnem tisku bilo letos v Belgradu tekem 10 mesecev 700 poskušanih in izvršenih samomorov.

Zdi se mi, da to nikakor ni v prid zborničnemu pojmovanju, da je brezposelnost neopazen pojav...

Ravnotako ni čudež, da taka »Delavska zbornica« že od zdavnaj akceptira metode kapitalistične racionalizacije

Ko so pred par leti prišli v Ljubljano birokrati DZ iz cele države, se je radi lepšega priredil banket v hotelu »Union« na čast odličnim gostom? Tedaj se mi je pretilo, da se me izključi iz strokovne organizacije, ako se ne udeležim požrtije. Groženi se nisem ustrašil, pač pa je bilo pozneje klerikalcev sram vaše družbe in so na neki seji UODZ predlagali, naj vsak sam plača gostijo, čeprav je bil sklep, da poravnava stroške DZ. Jeze in ogorčenja je bilo takrat dovolj na račun nelojalnosti klerikalcev. Isti slučaj je bil v Mariboru. Lansko leto se je mariborski proletarijat pripravil pri volitvah, da dobi mariborsko občino v svoje roke. V času najhujšega volilnega boja skliče DZ skupščino v Maribor, češ, da nas bo mariborski proletarijat videl in poslušal, kakšni tiči smo Ljubljančani! Istočasno pa je tedaj župan dr. Leskovar (klerikalec), povabil skupščino na večerjo. Sklep marks. kluba je bil, da se od naše strani ne udeležimo, z ozirom na volitve in z ozirom na boj ki se je vršil. Tedaj ste šli preko sklepa kluba k svojemu političnemu nasprotniku v gostijo, se napili do nezavesti in od samega navdušenja še po poti razbijali na vlaku steklo. Ni čuda, seboj ste nesli nič manj kot 25 steklenic županove starine, ki vam je po potu mešala možgane. Delavstvo pa vas je kljub temu volilo, ker ne pozna vaših temnih načrtov in naklepov, ter vaših lepih dejanj.

Očitek Svetka v »Konsumentu«, da sem v UODZ glasoval proti njegovemu predlogu, naj se ne da Din 9000 za nekake šole Kristanovega konzuma. Proti takim predlogom bom vedno glasoval, ker vem iz str. komisije, kam gre tak denar in kdo s ž njim uporabi. Tam kjer ni nobene kontrole, se težko zaupa denar, zlasti v Sloveniji, kjer so različni konsumi in se izvestni prezirajo.

Tajniki na »Strokovni komisiji« govoričijo delavstvu, da so njihove organizacije razredne. Po mojem to ni res! Strokovne organizacije obstojajo danes večinoma iz pečetov in naslovov, kolikor pa obstojajo realno in naj si bodo klerikalne, demokratske ali pa socialistične, obstojajo samo še kakor nekakšne podružnice DZ. »Delavska Zbornica« agitira za vse te ustanove, daje podporo, intervenerja mesto njih, vse, seveda po takozvanem »ključu«. Vsi uradniki pri svojih govorih med delavstvom se držijo »ključa«, sicer je zamera in nevarnost disciplinarne... Strokovne organizacije, odnosno tajniki se ne borijo več za pridobivanje novih članov, tudi ne konkurirajo več med seboj, kakor je bila navada, da smo se razlikovali v razredne delavske in hlapčevske meščanske (čemu, saj sušo v blagajni itak pokrrije »zlati ključ« DZ!). Podporo dobijo str. org. v različnih oblikah, na pr.: pošlje se tajnika v inozemstvo na kako važno konferenco; ali, pa se da v obliki brezposelnih podpor, ali pa za kako strokovno in kulturno predavanje. Različni so kanali, podpirajo drug drugega, da utihne vsako hrepenenje po razrednem boju (pri tajnikih seveda). Koliko truda, da obličijo cifre; namesto da je šel denar za namene, kamor je bil namenjen. Gre pač za volitve, za dolgove in kdo ve še kam, delavci pa so v prvem hipu le prepričani, da so organizacije nekaj do-

celo tam, kjer je — kot v Jugoslaviji — nemogoča nje tehnična izvedba, in obstoja izključno v brezmejnem podaljševanju delovnega časa, izrabljanju žen in otrok, uničevanju sindikalne samobrambe, uvajanju tiranije delodajalcev, v plačaj 1 dinar za 1 uro dela, medtem ko kilogram kruha stane 4 Din itd., itd. Današnji kongres pa v poročilu pravi o racionalizaciji le, da je nezogibna!

Potem ko so zbornice potem buržujske parole pobijanje cen poljedelskih produktov — ki je nastopilo ravno pred sušo in slabo letino — služile politiki izsesavanja kmetov, in ko so v veliki večini postali nesposobni, da pokupijo proizvode mesta, se je ista delavska zbornica oklenila druge parole o likvidaciji »nezdrave« industrije, ki je vsled ubožanja vasi, kajpada, postala »nesorazmerna«. Najprej so pomagali, da se odseče glava poljedelstvu, potem, da se prikrajšajo noge industriji, in temu pravijo naši reformisti vzpostavljanje zdravega sorazmerja med različni gospodarskimi skupinami.

Kajti nemogoče je predpostavljati, da je ves krah poljedelstva nastal vsled padanja cen na svetovnem trgu, temveč ga je v glavnem zakrivilo splošno kapitalistično in državno-proračunsko preobremenjenje kmetjskih gospodarstev. (Konec prih.)

bile. Končno bo seveda videl, da je njegova dlan prazna, in da je bil zopet enkrat prevaran.

Kdor vse to vidi in še ni zamrl vsak proletarski čut v njemu, mora tako delo grajati. Ako pravi, da to ni socialistično, tedaj se ga ozmerja, denuncira in poskuša osmešiti, kakor dela sedaj z menoj »Delavska Politika«.

Danes delavstvo v Sloveniji nima svojih razrednih strokovnih organizacij. Vsak poskus oživetiti stare, se je izjalovil. Vsak kdor koli se je predznil grajati nedostatke, pobijati meščanski solidarizem in socialistični oportunizem, je bil izključen iz teh organizacij, ali pa razglašen »drekačem«. V take strokovne organizacije razume se, ne more imeti delavstvo zaupanja. Delavstvo si bo moralo svoje razredne strokovne organizacije še le postaviti! Ako mislijo predstavniki sedaj obstoječih, da so namen in bojno sredstvo samo prošnje, podpore in intervencije, se ne smejo čuditi, da jih je delavstvo zapustilo, ker brez borbe izgubijo razredni značaj, so navadne meščanske, in jih kapitalistična družba šteje v svoj inventar. Delavec nima nič od njih, on samo plačuje prispevke in zato beži iz njih.

To gospodje, sem vam večkrat povedal na »Strokovni komisiji« in ravno tako v klubu! Iz »Strokovne komisije« me niste odslovili zaradi kake povere, kakor jih delajo nekateri vaši funkcionarji, temveč zato ker sem vam mnogokrat povedal svoje delavsko mnenje. Ako pa bi bil hotel imeti pri vas kruh in to dober kruh, bi ga bil lahko imel. **Pljuniti bi bil moral na samo svojo delavsko čast, ter narediti tako, kakor sta naredila gospoda Štukelj in Vuk. Vi pač plačujete svoje tajnike in svoje vodilne ljudi po meri izdajstva, ki ga izvršijo nad proletarijatom.** Makuc.

Druga anketa o šundu.

Prva anketa o šundu v Ljubljani se je vršila 16. decembra 1928 dopoldne na ljubljanski univerzi. Sklicalo jo je Društvo slušateljev filozofske fakultete. Govorniki so hodili okoli tega vprašanja kakor maček okoli vrele kaše. Lahko bi se bili vprašali, kje tiči vzrok, da se taki šundi tiskajo, razpečavajo in berejo. S tiskanjem in razpečevanjem šundov je združen dobiček. Dober dobiček. Misel, da ima kapital kakršnekoli kulturne naloge in težnje, je abotna. Kapital stremi po profitu; to je njegovo bistvo. Ne vpraša se kapital, kaj je narodu in ljudstvu koristno marveč se vpraša kako bo prišel do najvišjega profita. Kapitalist se vpraša: Kako naj kapital naložim, kje naj ga investiram, da bo »nesel«? Od tod dejstvo, da imamo tovarne alkohola, ki niso ljudstvu prav, nič koristne. Zato imamo v Ljubljani nad 300 gostiln in drugih alkoholnih razpečevalnic. Odtod zavodi javne prostitucije. Odtod produkcija kokaina in drugih narkotikov. Ne boli kapitalista srce, kadar plačuje svojim delavcem in nameščencem tako sramotno nizke plače, da se ne morejo niti preživljati, da s svojimi otroci hodijo raztrgani in lačni. Šund-romani, kabareti (bari) s separe-prostori, z orientalskimi in modernimi plesi nagih deklet in z vsem tem zvezane senzacije velikih dnevnikov, ki se zaradi profita ponižujejo v sluge vsake korupcije in najnižjih strasti, vse to ima svoj izvor v profitarstvu, na katerem sloni vse gospodarstvo in vsa kulturna nadstavba današnje družbe. Mi le parafraziramo Čankarja, ako trdimo, da nam posamezne nesnage, ki jih srečamo na vseh poljih družabnega in privatnega življenja, postanejo razumljive le, ako jih položimo v okvir temeljne nemorale, katera baš tiči v tem, da sloni vsa današnja družba na pravici izkoriščanja človeka po človeku, naroda po narodu in da je kapitalu profit pač tisočkrat tisoč bolj pri sreju kakor gospodarsko, kulturno in moralno blagostanje narodov.

Razume se, da ne omalovažujemo boja proti šundu. Ta boj je vreden in potreben podpore, kakor je vredno in potrebno podpre protivalkoholno gibanje. Le da imamo mi tudi v tem oziru svoje stališče, ki ni, kakor bi si kdo mislil, trma zagriženih doktrinarcev, marveč je rezultat dialektičnega raziskavanja vzrokov vseh vprašanj, ki se z njimi peča človeštvo. Če napovemo boj, moramo vedeti, odkod prihaja zlo. Če so temelji družabne stavbe gnjili in hočemo zgraditi novo stavbo je pač treba postaviti temelje. Kapital se ni vstrašil zla, ki je prišlo z vojno; je z orožjem prisilil Kitajce, da so se udali opiju in je kriv, da ogromne armade Kitajcev zapuščajo rodno grudo radi bede, v katero jih je pahnil, je trgovino s človekom smatral za častno delo; je Indijo dobesedno

oropal in je zaslužil največje narode. Šund-romani in kar spada zraven se čisto naravno ob okuženih bregovih njegove mlake. Boj bo težak, ker je verjetno, da se tudi slovenskih šundov ne bo sramoval, ker ne more izpremeniti svojega profitarkega bistva. Če bi to storil, bi nehal biti kapital. **Šele tedaj, ko se nič več ne bo produciralo radi profita, marveč bo kolikost in kakovost proizvodov odvisna le od splošne resnične telesne in duševne potrebe narodov, šele tedaj bo rešeno tudi vprašanje šunda.** Prej ne, ker je enostavno nemogoče, ker le čudež zamore storiti, da bi se cedil sladki sok iz soda, ki je poln umazanih pomij. Kdor tega ne razume, bo prekasno spoznal, da je hotel izvršiti nemogoče delo, kadar je hotel sedanjo družbo očistiti zablod, ki so te družbe vsak dan se ponavljajoči greh in pokora. Šund je kapitalistični sad. Šund je duševna zabloda, logično zrastle na kapitalistični njiivi, na njiivi profitarkega gospodarskega sistema. Šund ni izrodek, marveč čisto naravna posledica kapitalističnega gospodarstva. Ravno tako kakor današnje vojne niso, kakor se navadno govori med moralisti, zmaga slabega nad dobrim, marveč so nezogibna rezultanta izvirajoča iz protislovlj kapitalističnega proizvodnega sistema; ravno tako se nahaja tudi šund v tem strašno mučnem in vznemirljivem položaju človeštva, po zaslugi kapitalizma.

O tem ni govoril na prvi anketi o šundu niti takozvani delavski zastopnik, t. j. zastopnik D. Z. Zakaj hodijo delavski zastopniki na take ankete, ako nimajo namena, ali ne znajo pokazati take in enake grehe kapitalističnega sistema v luči socializma, v luči marksizma? Prva dolžnost vsakega delavskega zastopnika na kakršnikoli anketi je, da pokaže, ako zna, na očeta vseh krivic, vseh zablod, vseh šundov t. j. na kapitalizem. Ako tega ne zna ali moče, naj ostane doma. m.

Proti desničarski nevarnosti v lastnih vrstah.

Odprto pismo eksekutive Kom. internacionale na K. S. Nemčije.

Dne 19. decembra se je vršila seja predsedništva Komunistične internacionale, na kateri se je pretresalo stanje v Kom. stranki Nemčije. Diskuzije so se udeležili ss. Stalin, Molotov Knusinen, Gusev, Ulbricht in drugi. Sprejeto je bilo odprto pismo na vse člane K. S. Nemčije, ki poziva, da se odstranijo desničarske napake in desničarski frakcionarji.

Kot voditelja desničarjev se pojavljata Brandler in Thalheimer, ki ju je stranka skupno z Radekom odslovila po porazu v letu 1923. zaradi desničarske taktike. Ta desničarska taktika se je najbolj izrazito pokazala na Thürinškem in Saškem, kjer so komunisti vstopili v opozicionalno vladno levih socialnih demokratov z mišljenjem, da je takšna vlada prehod v diktaturo proletariata.

Brandler in Thalheimer nista svojih napak priznala niti sedaj po 5 letih. Nasprotno sta letos pričela nanovo v akcijo za svojo politiko. Zahajala sta na celične sestanke in napadala stranko in VI. kongres kominterne. Ustvarila sta desničarsko frakcijo, ki se je polastila strankinega glasila »Volksrecht« v Ofenbachu in v Breslau izdajala nov list »Gegen den Strom.«

Stališče te desničarske frakcije razodeva njena parola: »Za kontrolo nad produkcijo!«

Kakor znano, so boljševiki leta 1917. s to parolo pridobili industrijsko delavstvo na svojo stran in na ta način pristopili k zavzemanju fabrik, k socializaciji. Potemtakem je ta parola pravilna, toda samo v revolucionarni situaciji.

Brandler in Thalheimer pa postavljata to geslo danes, ko manjka takšna akutna revolucionarna situacija in ko bi se taka kontrola pod pritiskom vlade in zakonov izpremenila v navadno sodelovanje s podjetniki, ki ga zagovarja socialna demokracija s svojo parolo: »Wirtschaftsdemokratie«. Šesti kongres kominterne je odločno obsodil vse pozikuse, danes zahtevati kontrolo nad produkcijo.

Desna frakcija napada tudi strokovno taktiko stranke, ki apelira na mase: Naženite strokovne birokrate! in ki zagovarja sodelovanje z neorganizirano delavsko maso potem enotnih vodstev, postavljenih preko glav strokovnih birokratov.

Centralni komite K. S. Nemčije je na svoji sej 14. decembra obsodil desničar-

sko rovarjenje in postavil pogoje frakciji Brandlerja in Thalheimerja.

Eksekutiva Kominterne je te pogoje potrdila in pristavila: Kdor jih zavre, bo izključen iz vrst kom. internacionale.

Dva vodilna desničarja, **Hausen in Galm**, ki sta izjavila, da se ne bosta pokorila sklepom eksekutive, je predsedstvo eksekutive z odprtim pismom izključilo iz stranke in internacionale, Brandlerja in Thalheimerja pa, ki sta člana K. S. sovjetske Unije, je pozvalo, da se javita na zagovor pred Centralno kontrolno komisijo. Ako se ne odzove, do določenega časa, bosta izključena.

Tako piše odprto pismo eksekutive. Energično in jasno se razlaga vsem članom, na katerih vprašanih se pojavlja desničarska nevarnost. Na ta način ne vidijo samo člani, ampak celokupni proletariat, kako se komunisti prizadevajo ustvariti stranko, ki bo po vzoru leninske boljševiške stranke sposobna vreči buržuazijo ob tla. Edino pravilna leninska taktika vodi do zmage. Vse drugo je treba brezpogojno zahtreti.

K. S. Nemčije je ena najmočnejših in najtrdnjših strank v internacionali, ki se je rodila pod vodstvom Roze Luksemburgove ter Karla Lebknechta v najostrejšem boju z reformizmom; ona bo z lahkoto zatrla v svojih vrstah neznačajna desničarska stremjenja kakor je svoje čase zatrla tudi ultralevičarska pod vodstvom Ruth Fischerjeve.

Občinska politika.

Volilni imeniki so razgrnjeni!

V januarju so razgrnjeni v občinskih pisarnah volilni imeniki. Buržuazija pri vsakih volitvah slepari s tem, da delavce v volilne imenike ali ne vpiše ali pa že vpisane iz njih briše. Sodrugi, ustvarite si v vsaki občini delavsko-kmečke odbore za kontrolo volilnih vpisov in preglejte vse volilne zapisnike! Če so naši uspehi pri volitvah tako pičli, je v znatni meri pripisovati temu, da naši somišljeniki niso vpisani v imeniki! Volilni zapisniki so ob uradnih urah v občinskih pisarnah vsakomur na svobodno razpolago. Kjer le morete, prepišite si jih!

Ljubljanski občinski svet.

Po zaslugi slavne »Eksekutive« in klerikalne revolte v njej v decembru nismo imeli nobene seje v ljubljanskem občinskem svetu. Ataka gospoda Kreka na avtonomijo Ljubljane se ni posrečila, ker se je začel ravno pri glavnem napadu majati stolček dr. Korošca. Zares smola! Tako nesrečo je imela SLS sedaj že v drugič. Vsled tega je bila prisiljena pobotati se z demokrati in medsebojno lizanje se bo nadaljevalo do boljših časov za Korošček režim. Kako dolgo še, pa se pri nas seveda ne da povedati.

Vesti iz Sovjetske Unije.

Gledališke karte za delavce.

Približno 400.000 gledaliških abonmajev je bilo za zimsko sezono razdeljenih v vseh moskovskih gledališčih med delavce in nameščence. Tri četrtine teh sedežev so bile razdeljene med industrijske delavce in ostane med nameščence.

Strokovna organizacija poljedelskih in gozdnih delavcev.

Pred kratkim se je vršil kongres strokovne organizacije poljedelskih in gozdnih delavcev. Veliko pozornost vzbujajo neprimerno veliko in hitro naraščanje te organizacije. 1. januarja 1926 je štela ta organizacija 856.900 članov, 1. januarja 1927 že 1.108.600 in 1. julija 1928 pa se je dvignilo to število na 1.359.900 članov.

Ti delavci so zaposleni deloma na državnih podjetjih (posestvih, gozdnih obratih itd.), kjer delajo v precej velikih skupinah. Drug del je zaposlen na manjših kletkih posestvih (po dva do trije). Položaj tega dela delavstva je še precej težaven. Toda njihova strokovna organizacija je napravila že ogromno delo v pravcu izboljšanja njihovega položaja. V teku l. 1927-28 je organizacija sklenila nič manj kot 1.619.900 delovnih pogodb.

Delavska univerza v donskem bazenu.

V Šahtih bo ustanovljena delavska univerza, ki bo imela svoje podružnice v velikih rudnikih. Univerza bo obsegala dve fakulteti: rudarsko in fakulteto za socialno ekonomijo. Na univerzo se bo pripustilo okoli 1000 delavcev.

Žensko gibanje.

O sodelovanju žene.

Z vsemi sredstvi je že poskušala reakcija, da nas zatre: z ubijanjem, preganjanjem, požiganjem. Vendar dokler bo obstojala tako velika razlika med človeštvom, na eni strani velika večina ljudi, ki garajo, ki pa nimajo nič od tega kot suženjstvo, na drugi strani pa mala skupina ljudi, ki razpolaga z življenjem in imetjem tiste velike večine, glas razrednega boja ne bo utihnil. Mi moramo pokazati moč v tem, da s strnemo proletarci v eno vrsto. Potrebno je zato sodelovanje, pa naj si bo moško, žensko ali mladinsko.

Zlasti je treba posvetiti vso pozornost delavski ženi. Njo kapitalizem najbolj izkorišča, njena delavna moč je najcenejša. Zato jo tudi vedno bolj uvaja v tovarne. Ona mora biti pač zadovoljna z vsem. Posebno tiste, ki pridejo s kmetov, so vesele, če sploh dobijo kako delo; doma še tega ni. Ne zavedajo se, kako moč imajo v rokah in da je potrebna močna organizacija skupaj s sodrugi, ki se borijo za izboljšanje položaja. Njene nezavednosti je kriv sedanjí družabni red, ki ne pusti delavstvu do izobrazbe in ga vzgaja potom cerkve in šole ravno v nasprotni smeri. Žena pa je že od nekdaj bila oddaljena od vsakega družabnega življenja in je zaradi tega zaostala za možem.

Meščanske žene se borijo za splošno enakopravnost. Kaj nam to delavskim ženam pomaga, če se pa za nas nikdar nič ne stori? Dokler je moč v rokah kapitala, smo le njegove sužnje, je zahteva delavke po enakopravnosti prazna beseda. Naše žensko vprašanje je le del socialnega vprašanja in zato je naša naloga, boriti se skupno s sodrugi proti istemu zatiralcu, boriti se za delavsko oblast.

Gradivo za poučevanje je naš položaj in če ga hočemo enkrat izboljšati, je naša dolžnost, da aktivno delujemo povsod, ker le s tem zamoremo priti do zmage.

Drobne vesti.

Romunska svoboda.

Ko je prihajal na vlado Maniu s svojo kmečko stranko so vsi socialnepatrotje vpičili, da začenja v Rumuniji nova zgodovinska doba, doba demokracije. To najbrže zato, ker je gospod Maniu vzel tudi socialistične podrepanke na svojo listo pri volitvah. Rumunski delavci že čutijo to demokracijo na svojem hrbtu. Maniu je najprej za 6 mesecev odložil pomiloščenje vseh delavcev in kmetov. Ta teden pa je razpravljalo kasačijsko sodišče o rekuru kmeta Borisa Stefanova, ki mu je vojno sodišče popolnoma po nedolžnem prisodilo 8 let ječe in tudi ta rekurz je bil zavrnjen.

Venezelos pripravlja zakon proti komunistom.

Notranje ministrstvo v Grčiji je že izdelalo načrt zakona proti revolucionarnemu delavstvu. V načrtu zahteva:

Kazen od 6 mesecev ječe do najvišje odmere z vključitvijo smrtne kazni za vse, ki:

1) razširjajo letake, ki govorijo o nepravičnosti buržuazne države;

2) kdor deluje v strokovnih organizacijah z namenom, da jih spravi pod komunističen vpliv;

3) kdor vrši v strokovnih organizacijah propagando za dosego neopravičenih zahtev (o upravičenosti bo seveda odločevala Venezelova policija!) in za povzročitev nemirov (vsak štrajk je nemir za buržuazijo!);

4) kdor razširja komunistične ideje potiskom (buržuazija lahko smatra vsako delavsko besedo, ki se dotakne njene malhe za komunistem).

Kakor se vidi je Venezelos prepisal jugoslovanski zakon o zaščiti države.

Kaj pišejo delavci in kmetje?

Kuluk na železnici.

V kurilnici na gorenjskem kolodvoru v Ljubljani je nabit sledeči razglas:

Generalna direkcija drž. žel. je s svojim aktom M. O. br. 27.428 od 13. XI. l. l. odredila, da se komisije a kvalitativni prevzem premoga reorganizirajo v toliko, da se v komisijo pritegne še 4 člani in sicer zastopnik strojevodij.

Ta reorganizacija ima namen, da se vagon dobavljenega premoga vestno pregleda tako glede kvalitete, kakor tudi glede odgovarjajočega sortimenta po garantiranih podatkih, osobito sedaj v dobi močne konjunktore premoga.

Pripominjamo, da je to delo, ki ga bodo vršili strojevodja, smatrati častnim, vsled česar se mora to izvršiti v službe prostem

času in se mu absolutno ne računa v službo!

Vsak strojevodja, ki bode v tej komisiji za prevzem premoga, nosi odgovornost za svoje delo, kakor ostali 3 člani.

Vodstvo kurilnice naj, prednjo odredbo razglase — strojevodjem, ki naj sporazumno odrede svoje delegate kot člane teh komisij. Prejem potrditi. Načelnik mašinskega odelenja Ing. Dolinšek s. r. Šef kurilnice Ing. Gliha.

Ta razglas je povzročilo Društvo strojevodij, in ga sedaj slavi kot uspeh. V resnici je to nesramen kuluk, ki ga je naložilo ravnateljstvo strojevodjem. Kakor vidimo iznas lednjih resničnih dogodkov, pa je ta kuluk za strojevodje tudi zelo nevhvaležno in naravnost smešno delo.

Pri neki kurilnici je komisija ovrgla 4 vagona premoga, ker ni bil opran, postavila pa se je takoj superkomisija, ki je premog potrdila. Pri neki drugi kurilnici so strojevodje izvrgli celo 8 vagonov premoga. Od TPD je bil navzoč podravnatelj in neki komisar. Oba poslednja sta se spravila nad strojevodjo, češ, da je predobro plačan. Dotični strojevodja pa je podučil gospoda, da se komisija ni sklicala zaradi njegove plače, temveč zaradi slabe kvalitete premoga. Mož se je prav dobro odrezal, žal le, da se strojevodje ne znajo tako možko postaviti, ko zahteva ravnateljstvo od njih brezplačno roboto. Poleg tega morajo nositi še težko odgovornost in zasmehovanje s strani obestnih ravnateljev TPD. Ko bi bili nekoliko bolj razredno zavedni, bi vedeli, da s tem širjo brezposelnost. To še posebno ni namesto sedaj, ko jih ravnateljstvo državnih železnic nevmisljeno kažnjava za vsako minuto zamude in priganja ko vole. Pasja politika, t. j. politika ponižne uslužljivosti tu pač ni na mestu in to tem manj, ker kakor vidimo, ravnateljstvo potom svojih superkomisij sabotira vestno strokovno delo strojevodij. Železničar.

Iz Trbovelj. Prišli so božični prazniki, bližja se novo leto. Pred štirimi leti je Žerjav prinesel za Božič pravilnik Bratovskih skladnic, tisti pravilnik, ki nas je oropal naše dvetretjinske večine v Bratovskih skladnicah in s tem dal absolutno moč nad njimi TPD. To je protizakonito po taktat in še sedaj veljavnem Rudarskem zakonu. V nedeljo 23. decembra je prišel k nam bivši minister dr. Gosar. Imel je javen shod v Društvenem domu v Trbovljah. Ta verni sluga srbske hegemonije in režima glavnjače je poročal o konvencijah z Nemčijo in ugotovil, da se da s tujo državo (Nemčijo) več doseči za naše delavstvo kot v naši državi. N. pr. dočim iz Nemčije k nam ali obratno, delavec lahko nese službena leta, jih pri nas ne more niti iz ene v drugo bratovsko skladnico itd. Nadalje je da gospod minister na razpoloženju dokazoval svojo velikodušnost napram nam (v resnici napram našim izkoriščevalcem!). Govoril je o novem pravilniku Bratovskih skladnic, ki je v ministrstvu pripravljen da se izda (menda za Božič in Novo leto!). Pravilnik ima namreč izvesti sanacijo Bratovskih skladnic (kar je gospod dr. Žerjav menda namenoma pozabil) in sicer na naš račun takole: Predlog (menda industrijevc) ministra za rude in šume se glasi: delovna doba 40 let, končna starost 60 let, prispevki se zvišajo na 8 odstotkov (po potrebi menda še več!). Minister na razpoloženju, dr. Gosar, pa predlaga: prispevki se zvišajo na 8 odstotkov, starostna doba 55 let, delovna doba 35 let. Za rudarje pod zemljo in topilničarje se naj šteje šest mesecev za sedem. Če bi bil še primanjkljaj, bi se zvišala starostna doba še za pet let. Če bi bil kljub temu primanjkljaj, naj bi plačal podjetnik sam 1 odstotek. Če bi bil še po tem primanjkljaj, naj bi plačali delavci sami 1 odstotek. In če bi vse to še nič ne pomagalo, naj bi se znižalo samo dajatve! Pariteta naj bi ostala. Eno perijodo predsednik delavski in podpredsednik podjetja, drugo pa obratno! Ko pa ga je nekdo vprašal, kedaj da pride to v veljavo, je rekel: »Če vlada obstane — in če delavci to dovolite, takoj, drugače — — —« (bo menda režim temnih sil odločil). Nadalje ga vpraša drugi sodrug, če še drži stari rudarski zakon. Minister n. r. pritrdi. Sodrugi mu potem zakonu dokaže, da je dr. Žerjav ta zakon kršil s tem, da je vzel delavstvu dvetretjinsko vičeno (katere nam tudi dr. Gosar ne priznava!). Minister n. r. pravi, da je Žerjav imel pooblastilo za to. Sodrugi mu zopet dokaže, da bo veljavnem zakonu ima to pooblastilo samo vrhovni državni zbor (parlament). Minister pravi, da je Žerjav imel to pooblastilo. (Že mogoče: od kapitalistov »Bele roke«!) Nadalje ga drugi sodrug prosi, da — če je v državi denar za črnogorske prince (40 milijonov dinarjev), bo vendar tudi za Bratov-

ske skladnice nekaj denarja. Minister n. r. dr. Gosar ves iz sebe: »Jaz misem prišel, da tukaj politično razpravljam, vi me niste volili, tako daleč še nismo, da bi država kaj prispevala, pa svoje poslance pošljite dol in naj gledajo, da bo država sanirala vaše Bratovske skladnice! (Rudarji zapomnite si te besede!) Nadalje ga je sodrug spomnil, da so Bratovske skladnice imele denar, ki pa je šel za vojno. Država prejema reparacije in da je povzročilo krizo to, da je dobivala reparacijski premog. Naj bi torej iz tega fonda prispevala k sanaciji Bratovskih skladnic. Minister: To pa ne! O tem pa ne govorimo, da ne pridemo tako daleč, kdor je vojno zakrivil, tisti naj plača. (To bi bili seveda tudi klerikalci!) Sotrugi, to nam je prinesel Gosar za Božič in Novo leto! Vprašajmo se, kako dolgo še? Sodrugi, nič več po tej poti naprej! Naša pot mora biti vera v svojo lastno moč, spoštovanje in ljubezen med seboj, boj proti meščanski strankam in njih časopisom! Z Novim letom pričnimo novo življenje, za naš delavski tisk, za njega tiskovni sklad, za žrtve reakcije! Zahtevajmo odpravo izjemnih zakonov, svobodo združevanja, svobodo govora, svobodo tiska, proč od meščanskih strank, proč z denuncijanti, proč z hlapci kapitala!

Šoštani. Čudno bi se vam zdelo, da se iz našega kraja prav malo sliši ali čita o delavskem časopisju, pa to ni kar tako! Že mnogo člankov smo poslali v Delavsko politiko, pa nobeden ni objavljen, morda ker se resnica ne sme slišati. Izraziti se hočem na kratko: V Šoštanju smo imeli prav lepo razito »Svoboda«. Imeli smo telovadni, pevski, dramski, tamburaški odsek ter tudi že prav lepo razvito knjižnico, pa to se nekaterim patriotom ni dopadlo in so začeli razdor. Začeli so posameznim voditeljem metati polena pod noge in tako so se le-ti počasi seveda umaknili ter pustili delovanje razdiračem. Danes ni enega člana več in »Svoboda« sploh ne obstoja več, pač pa so si izmislili: »Mi bomo igrali.« Toda kje dobiti igralce? To je zanje mala reč, saj se dobijo tudi iz nasprotnih strank! Tako so igrali pod dramatičnim odsekom »Svobode« sokoli, orjunaši, sokolice ter par prejšnjih članov »Svobode« na pritisk Konzumarjev, samo, da imajo patrioti ter konsumarji dobriček od tega. Pri Božičnici so igrali glavno vlogo zaupniki in nekaj dam iz »boljših krogov«. Pobirali so med delavstvom darove za uboge otroke, sliši pa se danes, da so dobili lepa darila tudi takšni, ki so hišni posestniki. Nasprotno pa so pozabili na delavske otroke. Vidite, tako je, pa še marsikaj kar bomo poročali pozneje. Prihodnjič pride na vrsto oder v Zadružnem domu ter obnašanje socialnih patriotov nasproti delavstvu. Delu čast in oblast.

Iz uredništva.

Mnogi naši sodrugi nas izprašujejo, zakaj smo povišali naročnino od 15 na 18 Din. tromesečno. Tem sodrugom odgovarjamo, da je to cena vseh ostalih naših bratskih listov ter da odgovarja ta cena ceni za posamezne številke (á 1.50 Din). Z ozirom na posebno težke mezdne razmere v Sloveniji smo do sedaj popuščali pri naročnini za vsak mesec po 1 Din. Zašli pa smo s tem, kakor je vsem sodrugom dobro znano iz svoječasne obvestila v »Enotnosti«, v dolgove. List je moral do sedaj tudi živeti brez plačanega upravnika. To pa ne gre, ker se brez upravnika ne da vršiti redna kontrola nad naročniki in razprodajo lista. Tudi to hočemo izboljšati, zato pa nam mora vsak naročnik nekoliko pomagati in nekoliko potrpeti.

Oblika lista smo izpremenili samo iz tehničnih ozirrov. Po obsegu in množini gradiva ostane isti.

Sodrugi prosimo, da nam ostanejo zvesti v novem letu in da nam prav pridno dopisujejo iz svojih obratov, in krajev. Prosimo jih pa, da se na kratko izražajo, da pišejo vedno samo na eno stran in s črnilom! S tem prihranite dosti časa uredniku in stavcu.

Dopisnika iz Soštanja prosimo, da nadaljuje.

Dopisniku iz Trbovelj: Tvoj dopis je prelep — toda piši s črnilom in samo na eno stran papirja. Izberi si psevdonim!

VSE DOPISE ZA UREDNIŠTVO POŠILJAJTE SAMO NA MARXOV TRG 2!

Zahvala. Podpisani se najiskreneje zahvaljuje vse sodrugom steklarjem v Hrastniku za darovanih 368 Din, kakor tudi za veliko požrtvovalnost in naklonjenost ob smrti moje žene. — Delu čast in oblast! — Zagorje, 11. decembra 1928. — Martini Peter, star.